unities
palette
Sign up
Log in

duvardergisi

CHOMSKY ile barış yolculuğu İLKE ŞANLIER, Duvar dergisi sayı: 7

20 Eylül 2006 günü Venezuela devlet başkanı Hugo Chávez, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun New York'taki açılış toplantısında Noam Chomsky'nin Hegemony or Survival: America's Quest for Global Dominance (Egemenlik ya da Hayatta Kalma) kitabını elinde tutup mutlaka okunmasını tavsiye etti. Chávez'in bu tavrı Chomsky'nin Amerika Birleşik Devletleri'nde en çok okunanlar listelerinde ilk sıraya yerleşmesini sağladı. Chomsky, her ne kadar dünyanın geri kalanında en çok okunan, takip edilen yazarlardan biri olsa da ABD için bu sıradan bir durum değildi. Çünkü propaganda mekanizmaları onlarca yıldır pek çok muhalif gibi Chomsky'nin de gözden uzakta tutulmasını sağlamıştı.

Noam Chomsky, siyasi yazılarında ideal bir dünyayı tasarlamaya çalışmaktan bilerek kaçınmıştır. Zaten amacı bir ütopyanın tarifini yapmaktan çok, var olan toplumsal gerçekleri görünür kılmaya çalışmaktır. Dolayısıyla, Chomsky'nin siyasal yazına katkısı, gündelik yaşamını çerçeveleyen gündeme ilişkin kanıtları ve içselleştirip yeniden ürettiğimiz iktidar ilişkilerini herhangi bir okurun kolaylıkla anlayabileceği düzeyde sunmasında yatmaktadır. Chomsky'nin bakışını ilginç kılansa görüşlerini açıklamak için dünyanın pek çok farklı yerinden örnekler sunması. Dolayısıyla Chomsky'nin, ABD'nin siyasi etkinliklerini, amaçlarını ve yöntemlerini analiz etme biçimi ve sunduğu kanıtları, aynı zamanda onu ABD'yi eleştiren diğer yazarlardan ayıran en önemli özelliği.

Chomsky'nin Türkiye'deki ünü ABD'nin aksine çok daha eskilere gitmekte. 1993 yılında Tüm Zamanlar Yayıncılık, Medya Denetimi-Immediast Bildirgesi'ni yayınladığında henüz taze bir sosyoloji öğrencisiydim. Heyecanla okuduğumu hatırlıyorum. Medya hakkında

@duvarderg
duvardergisi.tu
Join over 100 millior
Tumblr to find their
and make fr
Sign up

bildiğimizden başka şeyleri sorgulamamız gerektiğini söyleyen ve aynı zamanda eylemliliğe çağrı yapan bir metindi. Chomsky'nin yazdıklarına ilgim böylelikle başladı, hatta belki de medya çalışmalarıyla uğraşmama da katkısı olduğunu söylemek yersiz olmaz. Zaman içerisinde hem onu tanıma hem de özellikle Türkiye yolculukları sırasında kendisine eşlik etme fırsatım oldu. Bu yazıda da hem Türkiye özelinde hem de dünya siyasetine ilişkin söylediklerinden yola çıkarak, onu ilk tanıdığım 2000 yılından bugüne izlenimlerimi aktarmaya çalışacağım.

2000 yılının bahar aylarıydı. Sevgili Ragıp Duran'la ilk Chomsky röportajımızı yaptığımızda onun dünyanın neredeyse her yerine ilişkin olguları bir çırpıda hatırlamasından ve de bizim ondan bir şeyler öğrenmeye çalışırken, onun "sizden öğreneceğim çok şey var" şeklinde ifade ettiği alçakgönüllüğünden etkilendiğimizi anımsıyorum. Bir saatlik görüşmemiz için birkaç gün hazırlanmıştık ki, Chomsky de o hazırlığımızı karşılıksız bırakmayacak bir röportaj vermişti. Virgül dergisinin Haziran 2000 sayısında tamamını yayınladığımız görüşme, devletin şiddetinden medyaya kadar geniş bir konu yelpazesini kapsıyordu. Milliyetçiliğin dışlayıcılığından bahsederken, devletin şiddeti üretme ve körükleme eğilimine vurgu yaparak Kürt meselesini de tarihsel sosyolojik bir çerçeveye oturtmaya çalışıyordu. Çünkü Chomsky'ye göre, herhangi bir yerde iktidar mekanizmaları söz konusu ise, orada mutlaka şiddet de vardır. 1990'ların başından itibaren, özellikle ABD'nin emperyalist politikalarını yazmaya çalışırken, Kürt meselesine ve dolayısıyla Türkiye'ye olan ilgisi de artmıştı. Bunu hem o zamanki röportajımızda hem de yıllar içinde her fırsatta dile getirmeye devam etti.

Chomsky'nin ilk Türkiye ziyareti 2002 yılı başına denk geldi. Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı, Chomsky'nin Aram Yayınları tarafından basılan Amerikan Müdahaleciliği adlı kitabındaki makalelerinde Türkiye'nin Kürt politikasının da eleştirilmesinde suç unsuru bularak yayımcı hakkında dava açtı. 13 Şubat 2002'de İstanbul DGM'de, Noam Chomsky'nin de izleyici olarak bulunduğu ilk davada 1 yıl hapis istemiyle yargılanan yayımcı Fatih Taş beraat etti. Mahkemeyi çok sayıda insan izledi. Gazetecilerin sorularını yanıtlayan Chomsky, bu kararın özgürlükler için yeni bir adım olmasını dilediğini belirterek, düşünce özgürlüğü sınırlarının genişletilmesini istediklerini söyledi. Chomsky, beraat kararının kendisinin davaya katılmasıyla ilgili olup olmadığı sorusuna ise "Türk yargı sistemini izleyenler ve bilenler sizlersiniz, yanıtı size bırakıyorum" karşılığını verdi. Bu sözler aslında Chomsky'ye sıklıkla yönetilen herhangi bir çözüm önermediği yönündeki eleştirilere de yanıt niteliği taşımaktadır. Çünkü ona göre çözüm ancak içeriden üretilebilir ve uygulanabilirdi.

Mahkemenin ardından SP'li Mehmet Bekaroğlu, gazeteci Abdurrahman Dilipak ve İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Başkanı Eren Keskin ile birlikte Chomsky, Düşünceye Özgürlük 2001 adlı kitapçığa yayıncı olarak imza attıkları için kendilerini DGM Savcılığına ihbar etti. Türkiye'de düşüncenin özgürce ifade edilebilmesi amacıyla basılan ve yayını suç olan yazılardan oluşan Düşünceye Özgürlük 2001 adlı kitaba yayıncı sıfatıyla imza atan Chomsky hakkında Eylül 2002'de takipsizlik kararı verildi, diğer imzacılara ise dava açıldı.

Bu ziyaretinde Amed'deki hınca hınç dolu toplantı salonunda zılgıtlarla karşılanan Chomsky için asıl etkileyici olan, İnsan Hakları Derneği'nin o günkü başkanı Osman Baydemir'in sözleriydi: "10 yıldır ilk defa kimliklerimiz kontrol edilmeden bir toplantıya giriyoruz". O sırada ülkenin dört bir tarafında Kürt öğrencilerin ve velilerinin ana dilde eğitim talebini içeren dilekçelerine karşı gözaltı ve tutuklamalar sürüyordu. Amed konuşmasının ardından öğrenciler Chomsky'ye Kürtçe-İngilizce sözlük hediye ettiler. ABD'ye dönerken havaalanında çantasından çıkarıp "hayatında aldığı en anlamlı hediyelerden biri" olduğunu söylediği sözlüğü yıllar sonra ofisinin baş köşesindeki raflardan birinde gördüm.

Aynı yılın Aralık ayında Chomsky bir kez daha Türkiye'yi ziyaret etti. Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı'na katılıp insan hakları ihlalleri karşısındaki aktif tutumu ve savaş karşıtı mücadelesi nedeniyle Barış Ödülü alan Chomsky, KESK tarafından düzenlenen Barış ve Demokrasi Sempozyumu'nun Dünya'da ve Ortadoğu'da Savaş Tehdidi oturumuna katıldı. İnsan Hakları Derneği'nin davetlisi olarak yine Amed'e giden Chomsky, Demokrasi Platformu tarafından düzenlenen Irak Savaşı ve Yeni Dünya Düzeni konulu bir söyleşi gerçekleştirdi.

Her iki Türkiye ziyaretinde de öne çıkan, ifade özgürlüğü ve barışa yaptığı vurgu, sonraki yıllar boyunca da pek çok konuşmasında İsmail Beşikçi'nin yaşadıklarını örnek olarak aktarmasında saklıydı. Bir ay önce İstanbul'daki buluşmalarına kadar Beşikçi ile hiç karşılaşmamış, hatta bildiğim kadarıyla yazışmamışlardı bile. Oysa ki her fırsatta başkalarının olduğu iddia edilen zulüm ve acımasızlıkların, tam da ABD'nin dış politikasının bir sonucu olduğunun altını çizmeye çalıştığı her seferinde verdi Beşikçi örneğini. Örneğin Türkiye'yi üçüncü ziyaretinde, 2010 Ekim'inde, Şanar Yurdatapan'ın özverili girişimiyle iki yılda bir düzenlenen İfade Özgürlüğü İçin İstanbul Buluşması'nda şöyle diyordu: "Örneğin bu ülkede sanırım en ünlü vaka 'düşünce suçu' işlediği suçlamasıyla yıllarca hapis yatan İsmail Beşikçi'nin durumudur. Daha da kötüsü, düşüncelerini kelimelere döktüğü ve Suriye, İran ve Irak'ta ve son olarak da Türkiye'de Kürtlere karşı işlenen suçları belgelemeye cesaret ettiği için affedilemez bir suç işlemiştir. Akademisyen İsmail Beşikçi Kürtlerin haklarını savunması nedeniyle bir kez daha yargı süreci ile karşı karşıya. Yaşamının önemli bir bölümünü, '90'lar dahil, aynı suçlama ile hapiste geçirdi. O yıllar aynı zamanda Clinton hükümetinin Türkiye'ye büyük askeri yardım ve silah sağladığı zamanlardı."

Bir ay önce Hrant Dink Vakfı'nın davetlisi olarak geldiğinde ise, Boğaziçi Üniversitesi'nde Hrant Dink İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Konferansı'na konuşmacı olarak katıldı. Yaklaşık 800 kişinin salonda ve kampüsün farklı mekânlarında kapalı devre yayınla izlediği konferansta Chomsky, Türkiye'nin yeni oluşan dünya düzeninde kendisine bir yer bulabilmesi için öncelikle "iç yaralarını sarması" gerektiğinin altını bir kez daha çizdi. Chomsky'ye göre bunun başında Kürt meselesi geliyor ve sıklıkla tekrar ettiği gibi "tüm sorunlarda, çatışmalarda olduğu gibi çözümü içeriden bulmak" gerekiyor. Bugün insan hakları ve özgürlükleri savunan pek çok insanın cezaevlerinde olduğunu hatırlatan sözlerine "Kürt ve Ermeni sorununu tartışabilen Türk gazetecilerin çok cesur" olduğu şeklinde devam etti. Müzakere

sürecinin devam etmesi ve barış ile sonuçlanabilmesinin böylesi cesur mücadelelerle mümkün olabileceğini de ekledi.

Aynı konuşmasında Ortadoğu ve Arap ülkelerinde devrim süreçlerinden söz ederken eski bir sorunu vurguladı: "Bugün Ortadoğu'da hep diktatörlerden konuşuluyor ama halktan konuşulmuyor. Bu da emperyalist güçlerin demokrasiden korktuğunu gösteriyor. Halk arasında gerçekleşen isyanlar, geleneksel bazı ilkeleri gözetmiş ve ABD kontrolüne en dostane olan güçler iktidara gelmiştir. Sevilen diktatörler mümkün olduğu kadar başta tutulmuştur. Özellikle petrol üreten devletlerde."
Uzun bir aradan sonra 19 Ocak günü, Agos gazetesinin penceresinden binlerce insana seslenmeden önce, yeniden buluşma ve dertleşme şansım oldu. O buluşmada neo-liberalizmin yaşamın her alanına ama özellikle akademiye saldırısından, Türkiye'de barış sürecinden, Amerika'da artan ırkçılıktan, Ortadoğu'nun tüm yaşananlara rağmen değişmez kaderinden konuştuk. Chomsky'ye göre "Arap Baharı devam etmekte". Ancak ABD politikaları kesinlikle değişmiyor. Ortadoğu ile ilişkisi enerji kaynaklarını kontrol edebilme meselesiyle doğrudan ilintili: "ABD'nin oyunu hiç şaşmadan aynı: Diktatörü ve rejimi mümkün olduğunca destekle. Desteklemek imkânsız olduğunda, örneğin ordu Mısır'da olduğu gibi, karşı pozisyona geçince, diktatörü yolla, demokrasi aşkından dem vur, sonra eski rejimi yeniden kurmaya çalış. Ne yazık ki, Arap Baharı devam etse de olan biten bundan ibaret. Bu ülkeler neo-liberal politikalar ürettikçe, ki Müslüman Kardeşler neo-liberaldir, ABD onlarla yaşayabilir. ABD'nin İslami yönetime kapitalizmin kurallarını uygulayıp kendi egemenliğini destekledikçe hiç itirazı olmaz."

ABD'nin egemenliğini hem içeride hem de dünyanın her köşesinde yayma çabasına karşı ise Chomsky'nin 30 yıldır süren sınıf savaşına karşı ilk büyük tepki olarak nitelediği Occupy hareketi "zamanın ruhunu yakalamayı başardı ve popüler kitlesel bir harekete dönüştü. Ancak ırkçılık Amerika'nın temel belirleyicisi olmuş durumda. Obama'nın hem ilk hem de ikinci seçilişinde de ırkçılık belirleyici oldu. Son seçimlere, 2012 seçimlerine bakmak yeterli olacaktır. Bugünkü seçim haritası aslında tamamen iç savaşın haritasıyla aynı. Bölgeler o şekilde ayrılmış durumda."
Irkçılık, ayrımcılık, savaş demişken son zamanlarda Türkiye'de yaşananlarla ilgili umutlu olmak istediği açıktı: "Görüşmeler, müzakereler sırasında cezalandırmanın değil, birlikte nasıl yol alınabileceğinin konuşulması gerekir. Bu mümkün. Türkiye için de mümkün, öyle olmasını da diliyorum. IRA örneğinde de bu yaşandı, Arjantin örneğinde de. Üstelik Arjantin'de dünyanın en korkunç işkence, zulüm ve vahşetin, devlet terörünün yaşandığı '70'ler ile barışıldı. Kirli Savaş sırasında ebeveynleri öldürülen ve kaçırılan çocukların büyükanneleri onları bulmak için on yıllar süren mücadele verdiler. Üstelik bir kısmı ailelerini öldürenlere evlatlık verilmişti. Arjantin tarihiyle hesaplaştı, bu mümkün." Söyleme fırsatım olamadı ama anlattıkları Dersim'in kayıp kızlarını hatırlatmıyor mu?

O gün araya bir de dilbilim konferansı sıkıştırdıktan sonra, Chomsky Agos'ta yaptığı konuşmada etkileyici kalabalığı görmekten mutlu olduğunu ifade etti ve ekledi: "Hrant'ı düştüğü yerde anmak için gelen

bu kalabalık onun hayatını verdiği amaçlar uğruna onun izinden gitmeye söz verdiğinde onu en doğru şekilde anabilir.” Yani tarihiyle hesaplaşmak zorundadır.

✕ Close notes

0 1 2

No reblogs with this filter yet.

Try another filter?

More from @duvardergisi

duvardergisi“Anlat bana, Tanrıça, binbir düzenli yaman adamı”: Ulysses için ipuçları ARMAĞAN EKİCİ, Duvar dergisi, sayı: 14“Ne kadar enteresan!” dedi rafine bir şive karanlığın içindenUlysses’in 225. sayfasında, kitabın yan karakterlerinden Ned Lambert, rafine şiveli bir din adamına, tarihî bir binanın bodrumunu biraz abartılı bir kibarlıkla gezdirirken, çubuğuyla fotoğraf çekmeye müsait noktaları tıklar ve “fotoğraf makinenizi ne zaman isterseniz getirin”, der, “ister buradan çekersiniz ister buradan”. Ulysses, insan tecrübesiyle öylesine dolu bir kitap ki, bu yazıyı yazmak için masaya otururkenki ruh halimi bile kitabın içinde bulabiliyorum: ben de, Ned Lambert gibi, kitabı tanımayan okura, ilginç bulduğum birkaç noktayı göstermeye çalışacağım. Bunun neresinden başlıyorsunuz? diye sordu Stephen, başka bir kitabı açarken Konuya ortasından (“in medias res”, s. 635) girdim; başa dönelim: Ulysses’i Joyce 1922’de, 40. yaşgününde, Dublinliler ve Sanatçının Genç Bir Adam Olarak Portresi’nden sonraki üçüncü kitabı olarak yayımladı. Kitabın tümü tek bir günde, 16 Haziran 1904’te Dublin’de geçiyor; bu gün, Joyce’un eşi Nora ile ilk randevusunun tarihi. Kitabın konusu ve karakterleri, Joyce’un önceki iki kitabıyla aynı evreni paylaşıyorlar; Dublinliler’in kişileri Ulysses’de yan karakterler olarak ortaya çıkıyor, Portre’deki (Joyce’un kendi ailesine denk düşen) Dedalus ailesi Ulysses’de devam ediyor. Kitabın üç temel karakteri var: Leopold Bloom, 38 yaşında, Yahudi asıllı, gazetelerle şirketler arasında reklam komisyonculuğu yaparak geçiniyor; eşi Marion Bloom (Molly), 33 yaşında, sahne kariyerine dönmek üzere olan profesyonel bir soprano; Stephen Dedalus, 22 yaşında, üniversiteyi yeni bitirmiş, Paris’te tıp okuma planlarını annesi ölünce apar topar Dublin’e dönerek yarıda kesmiş, yazar olmaya hevesli, meteliksiz bir genç. Romanın konusu, klasik romanlardaki gibi hali vakti yerinde insanların hayatı ve dertleri değil; Dickens’ın, Zola’nın başlattığı natüralizm geleneğinin devamı olarak, romandaki herkesin geçim derdi, gelecek endişesi var. Roman, o zaman için edebiyata hiç uygun bulunmayan bir konuyu, Dublin’in gerçek insanlarının gerçek hayatını işliyor. Stephen Dedalus, Joyce’un yayımlanan ilk öyküsünde (Dublinliler’deki “İki Kızkardeş”) kullandığı takma ad. Stefanos “taç”